

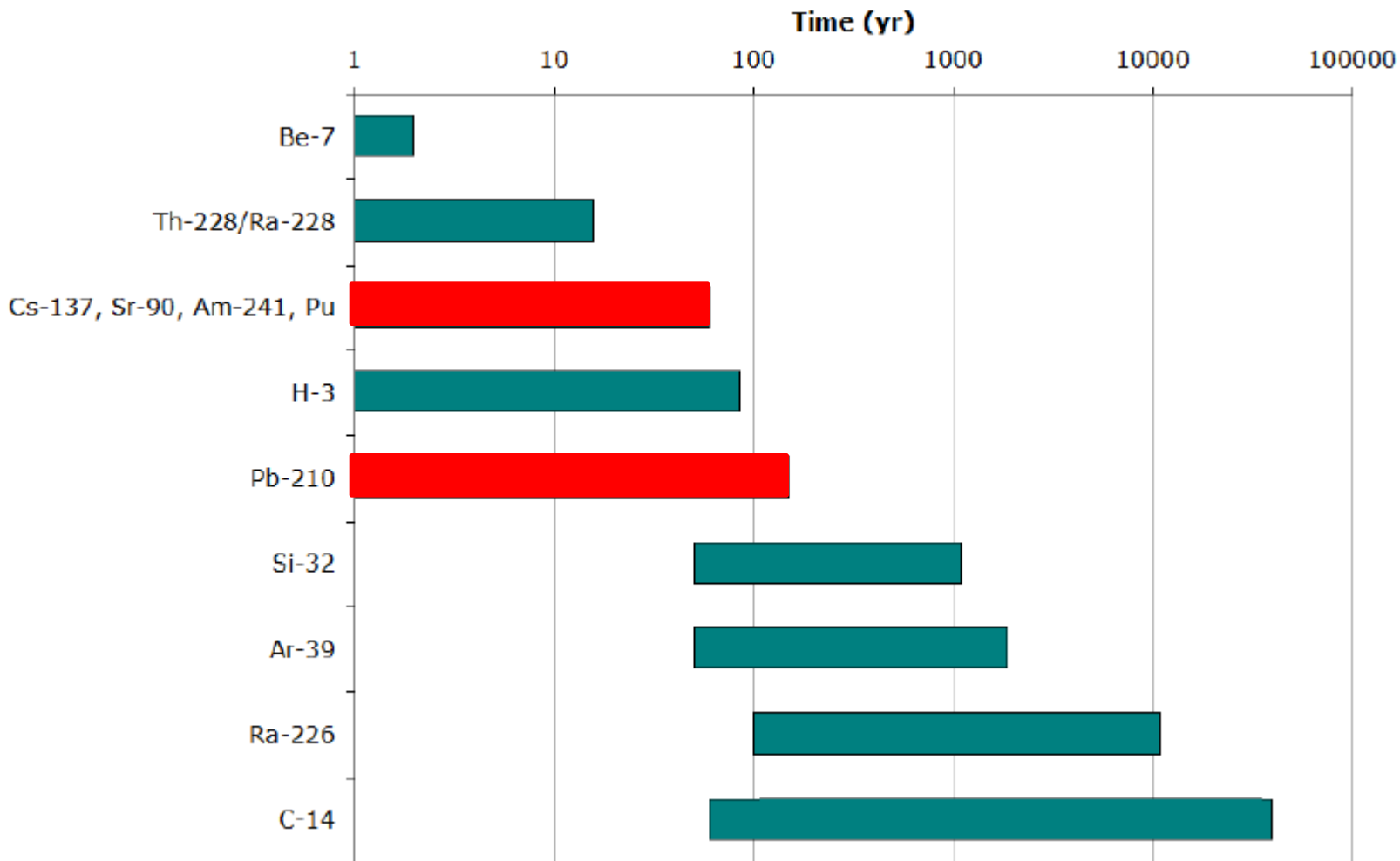
LIETUVOS IR ŠVEICARIJOS BENDRADARBIAVIMO PROGRAMA

Pb-210 DATAVIMO METODŲ TAIKYMAS DURPIŲ KAUPIMOSI DINAMIKOS NUSTATYMOI

Renata Mikalauskienė

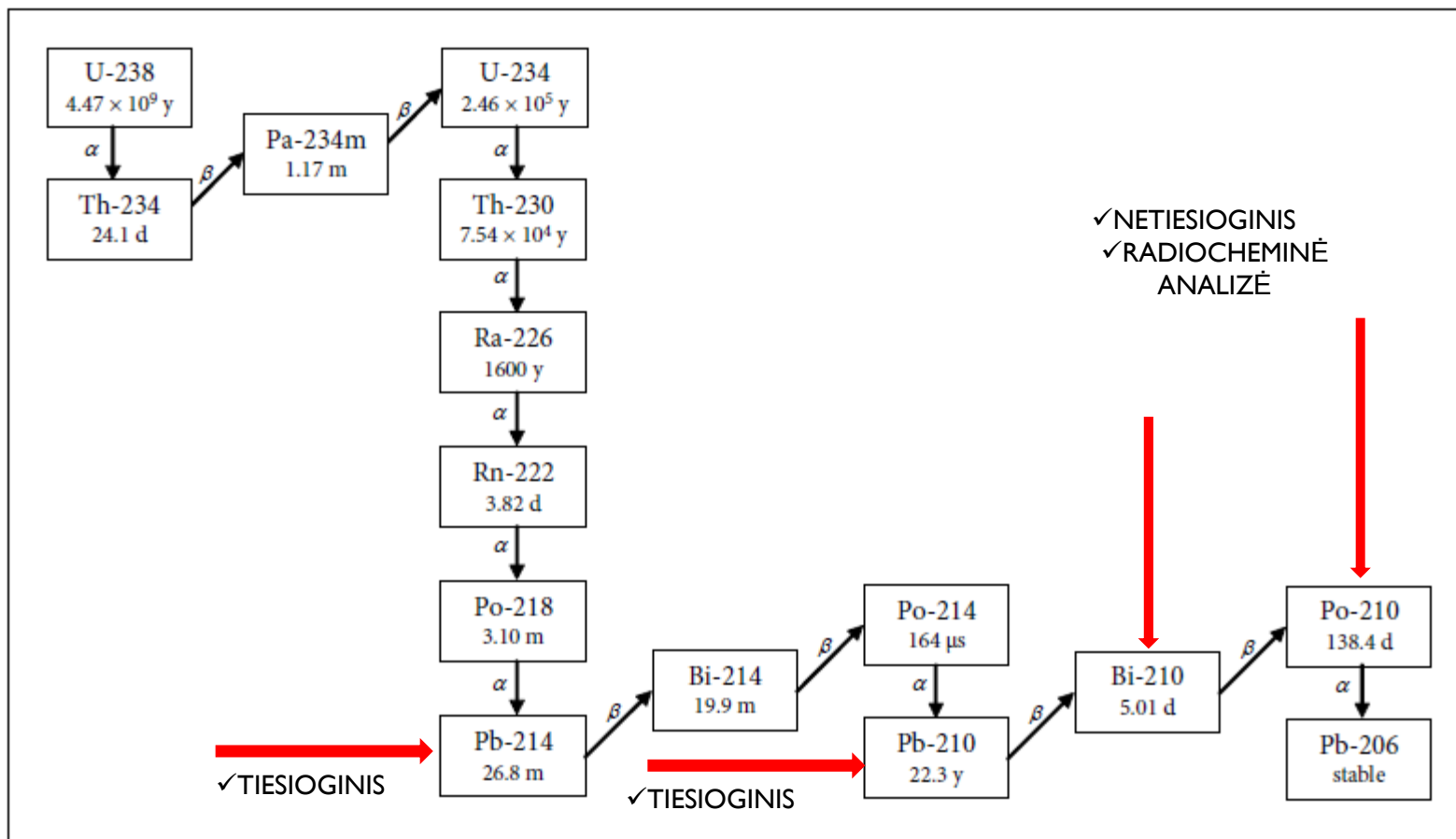
Vilnius, 2016

RADIOMETRINIAI DATAVIMO METODAI

1 pav. Laiko skalės ir metodai taikomi Holoceno chronologijos nustatymui

Pb-210 DATAVIMO METODAI

2 pav. U-238 skilimo grandinė

ALFA IR BETA SPEKTROMETRIJA

PRIVALUMAI

MATAVIMO EFEKTYVUMAS
ARTIMAS 100 %

VIENU METU GALIMA
MATUOTI KELETĄ
MĖGINIŲ (ALFA)

TRŪKUMAI

GANA SUDĖTINGAS CHEMINIS MĖGINIŲ PARUOŠIMAS

PRIEŠ MATAVIMĄ MĖGINIAI (ALFA) LAIKOMI KOL PASIEKIAMA
Pb-210 IR Po-210 PUSIAUSVYRA (APIE 180 DIENŲ)

KAŠTAI

GAMA SPEKTROMETRIJA

PRIVALUMAI

↓

GANA GREITAS MĖGINIŲ
PARUOŠIMAS

↓

NEREIKIA LAIKYTI MĖGINIO
PRIEŠ MATAVIMĄ

↓

MINIMALI MĖGININIO
HOMOGENIZAVIMO PROBLEMA

TRŪKUMAI

↓

SĄLYGINAI AUKŠTA MINIMALI
DETEKTAVIMO RIBA (MDA)

↓

BŪTINA ATLIKTI EFEKTYVUMO
KOREKCIJAS ATSIŽVELGIANT Į
MĖGINIO SUDĖTĮ IR FORMĄ

DARBO EIGA

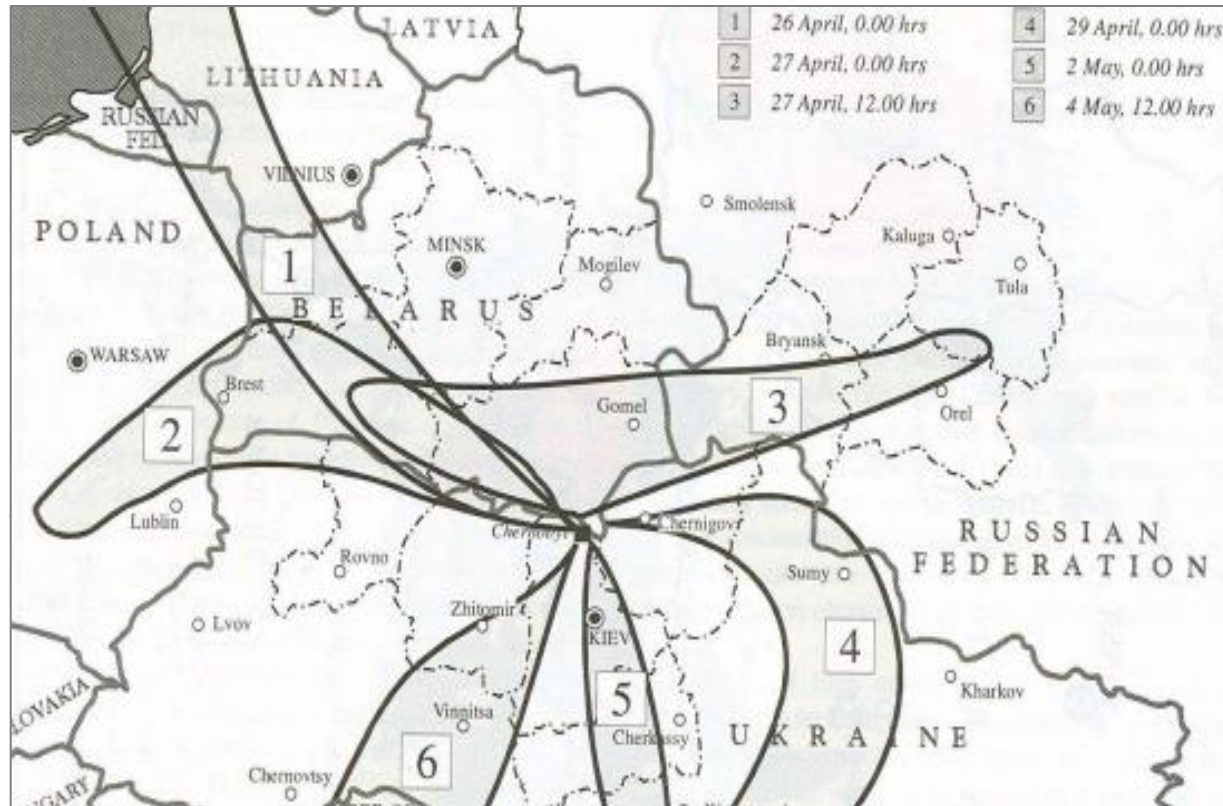
1. MĖGINIŲ PARUOŠIMAS IR MATAVIMAS.
2. TAIKOMA KOMBINUOTA **Pb-210**, **Cs-137**, **Am-241** DATAVIMO METODIKA.
3. CRS (CONSTANT RATE OF SUPPLY) SKAIČIAVIMO MODELIS
4. REMIANTIS TYRIMŲ (MATAVIMŲ) DUOMENIMIS SUDAROMOS CHRONOLOGINĖS PAVIRŠINIO DURPIŲ PROFILIO SKALĖS.
5. CHRONOLOGINIŲ SKALIŲ PAGRINDIMAS, REMIANTIS **Cs-137**, **Am-241** CHRONOMARKERIAIS.
6. DURPIŲ KAUPIMOSI SPARTOS KIEKYBINIS VERTINIMAS.

TYRIMO OBJEKTAI

3 pav. Tyrimo objektai: Samanių, Žudiškių ir Čepkelių pelkės

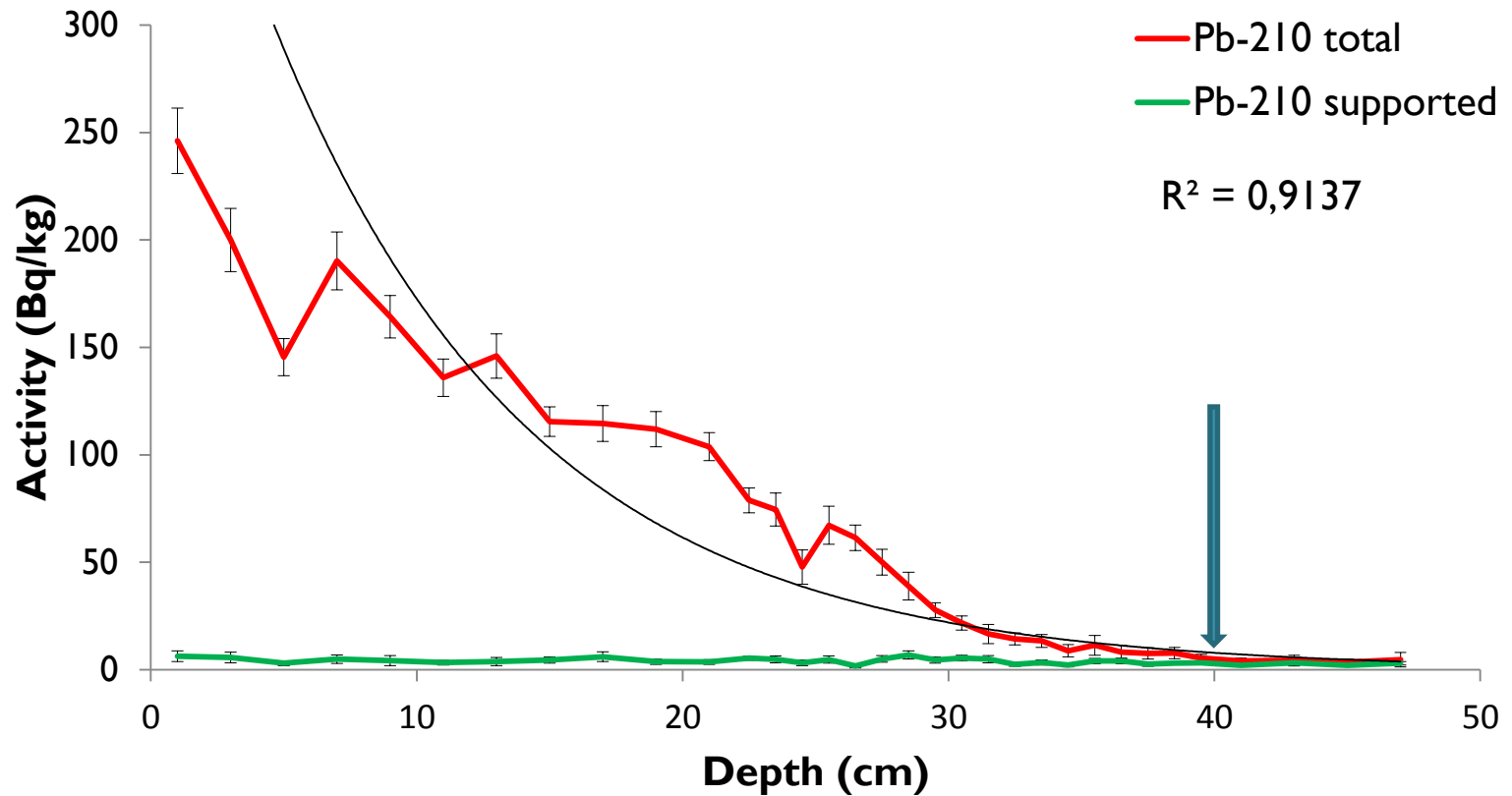
TYRIMO OBJEKTAI

4 pav. Radioaktyvaus debesies judėjimas po avarijos Černobylio AE 1986 m.

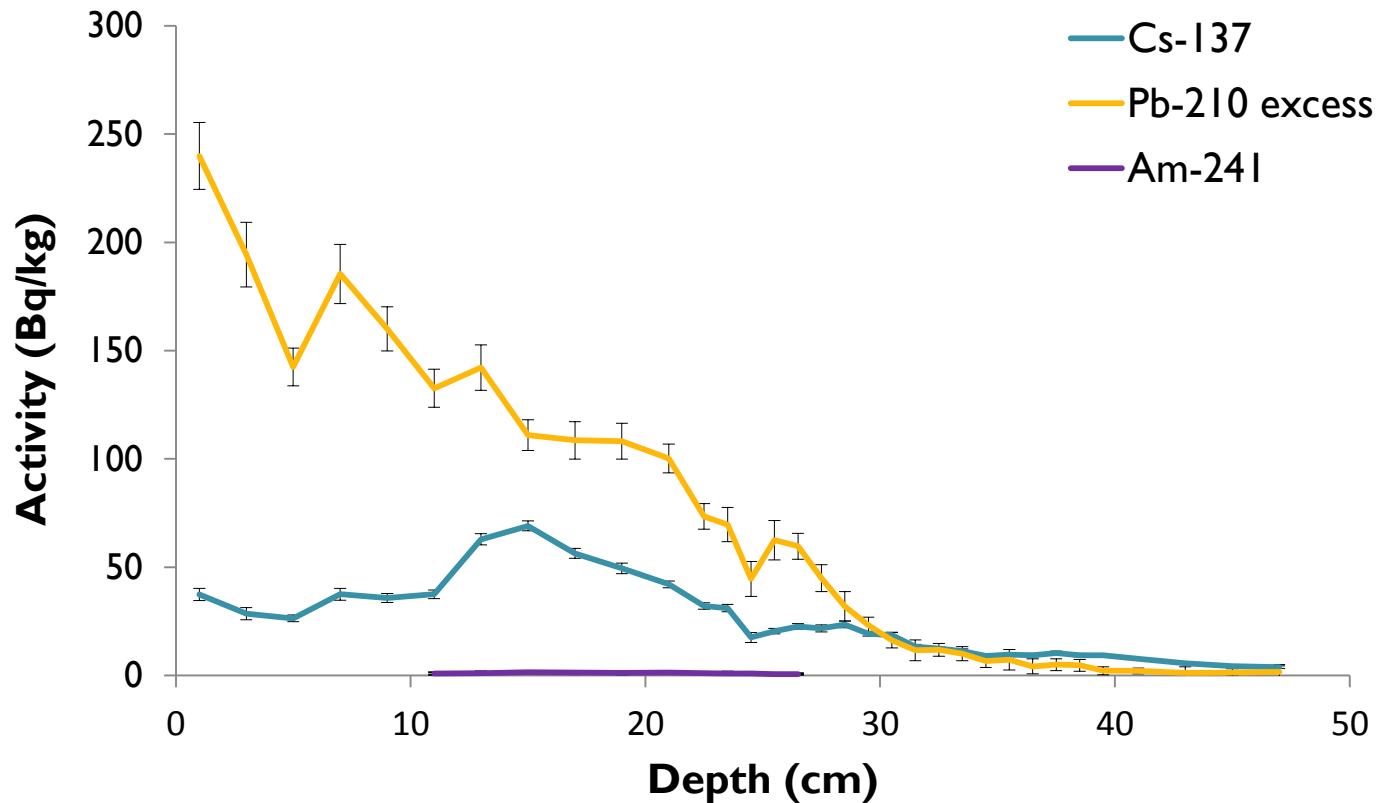

REZULTATAI

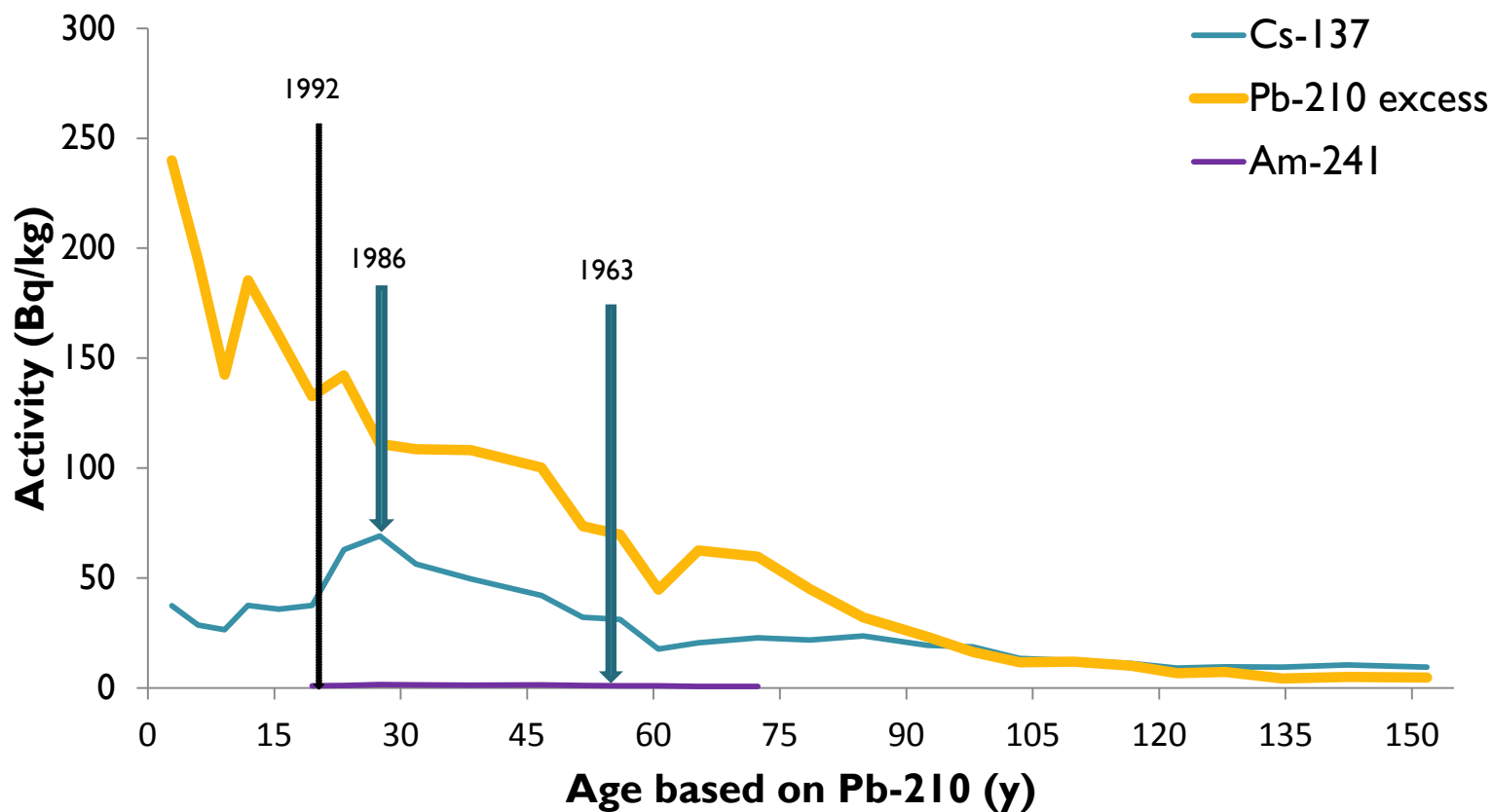
5 pav. ^{210}Pb aktyvumų pasiskirstymas Žudiškių pelkės durpių profilyje pagal gylį.

REZULTATAI

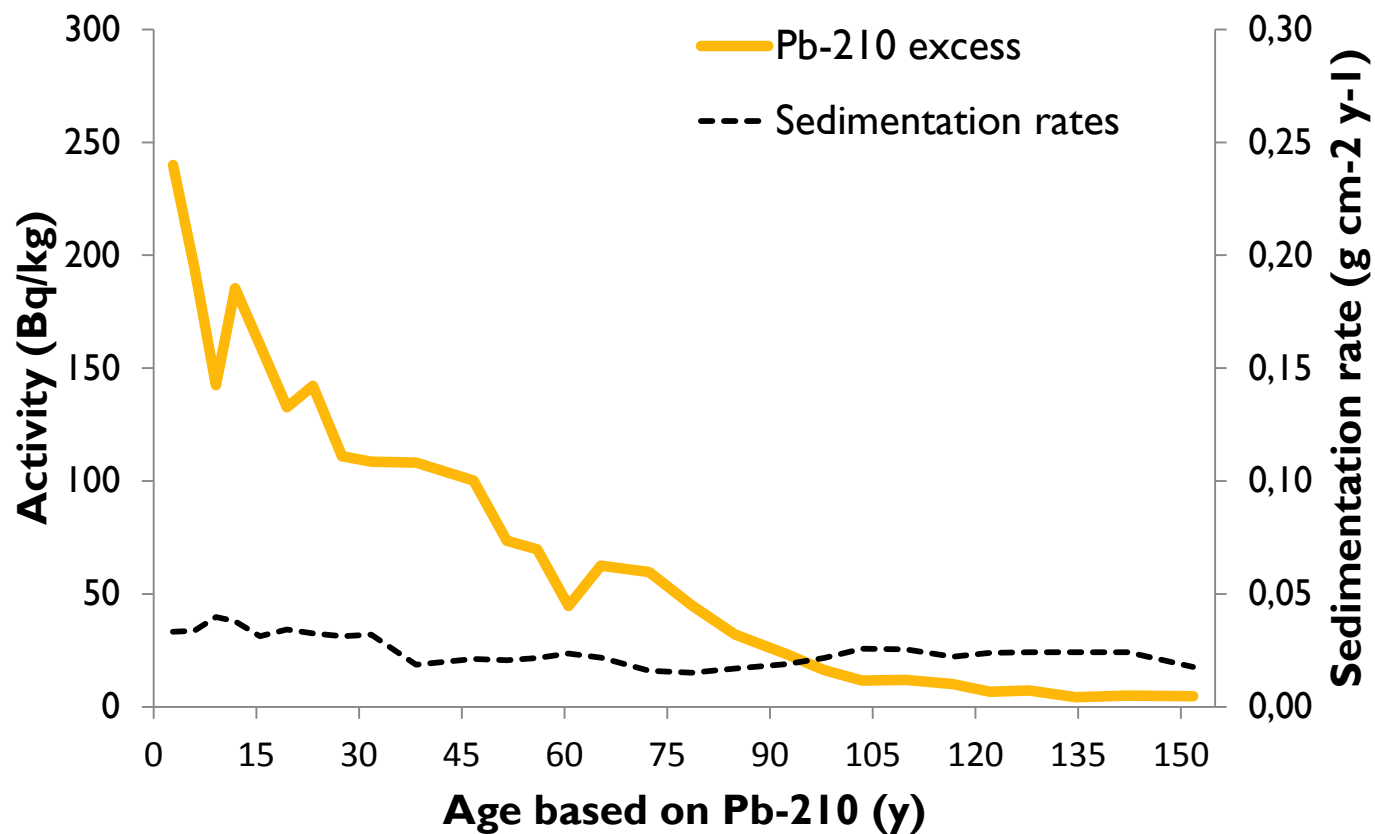
6 pav. ^{241}Am , ^{137}Cs ir ^{210}Pb (excess) aktyvumų pasiskirstymas Žudiškių pelkės durpių profilyje pagal gylį.

REZULTATAI

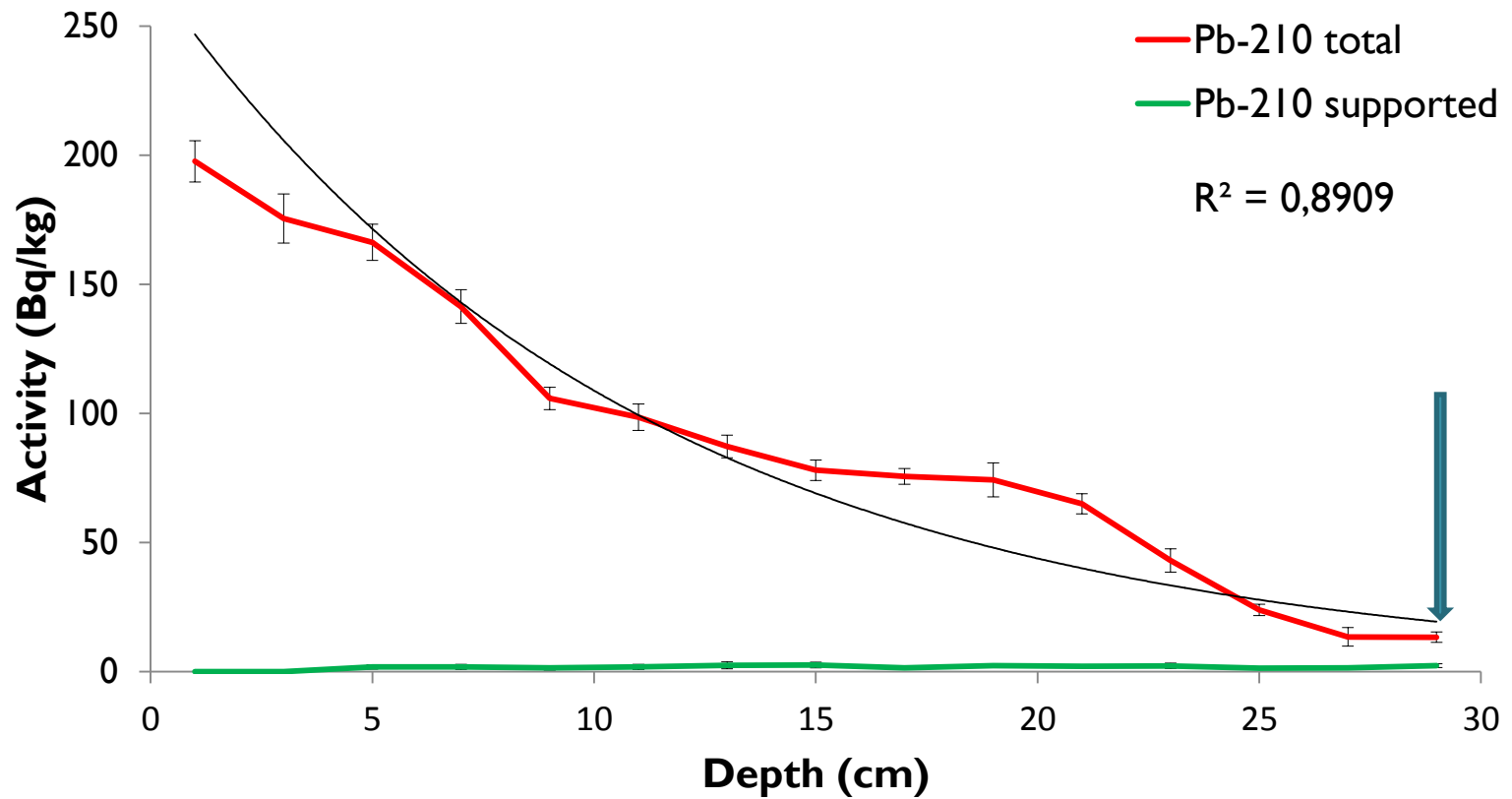
7 pav. Žudiškių pelkės durpių profilio chronologija pagal CRS modelį (^{210}Pb excess) ir chronomarkerius ^{137}Cs ir ^{241}Am .

REZULTATAI

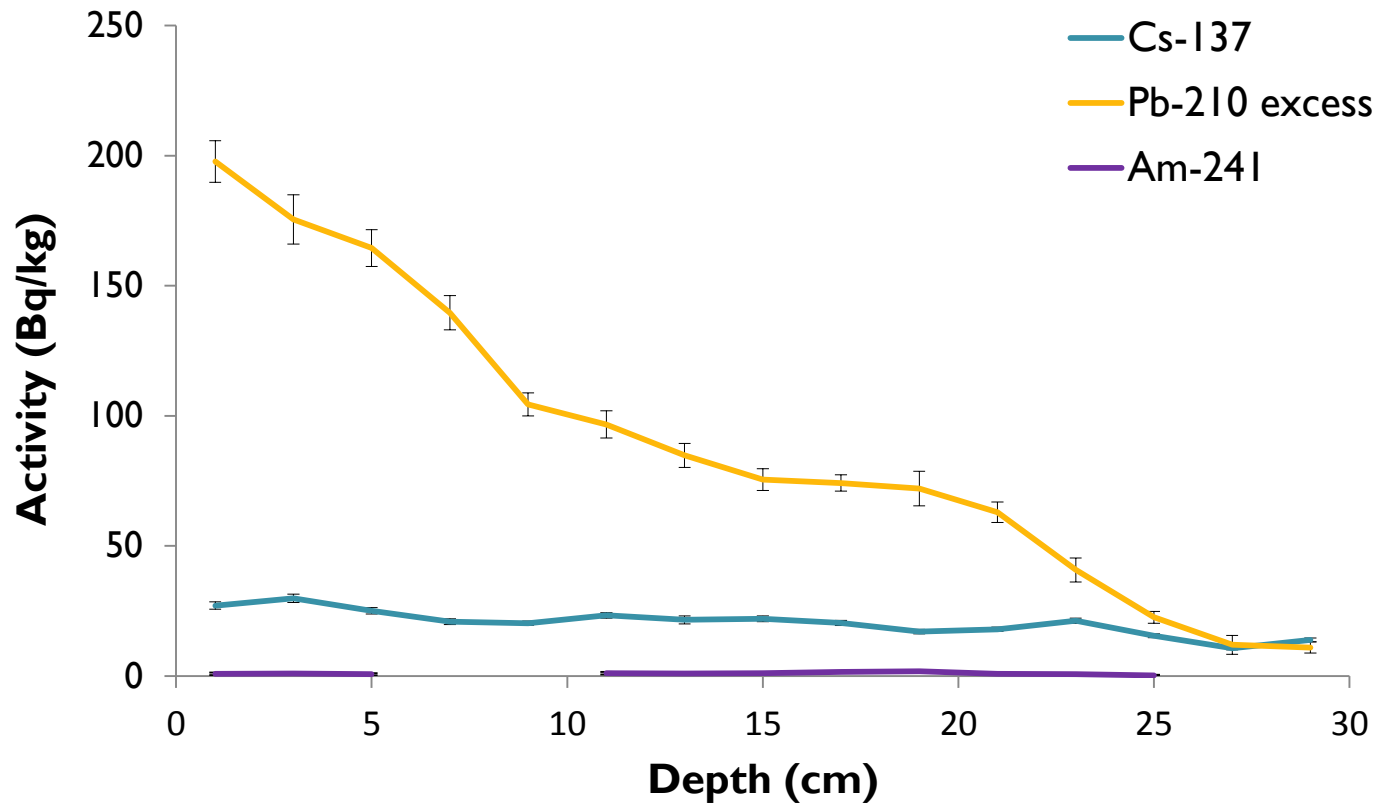
8 pav. Durpių kaupimosi greitis Žudiškių pelkės durpių profilyje pagal CRS modelį (²¹⁰Pb excess).

REZULTATAI

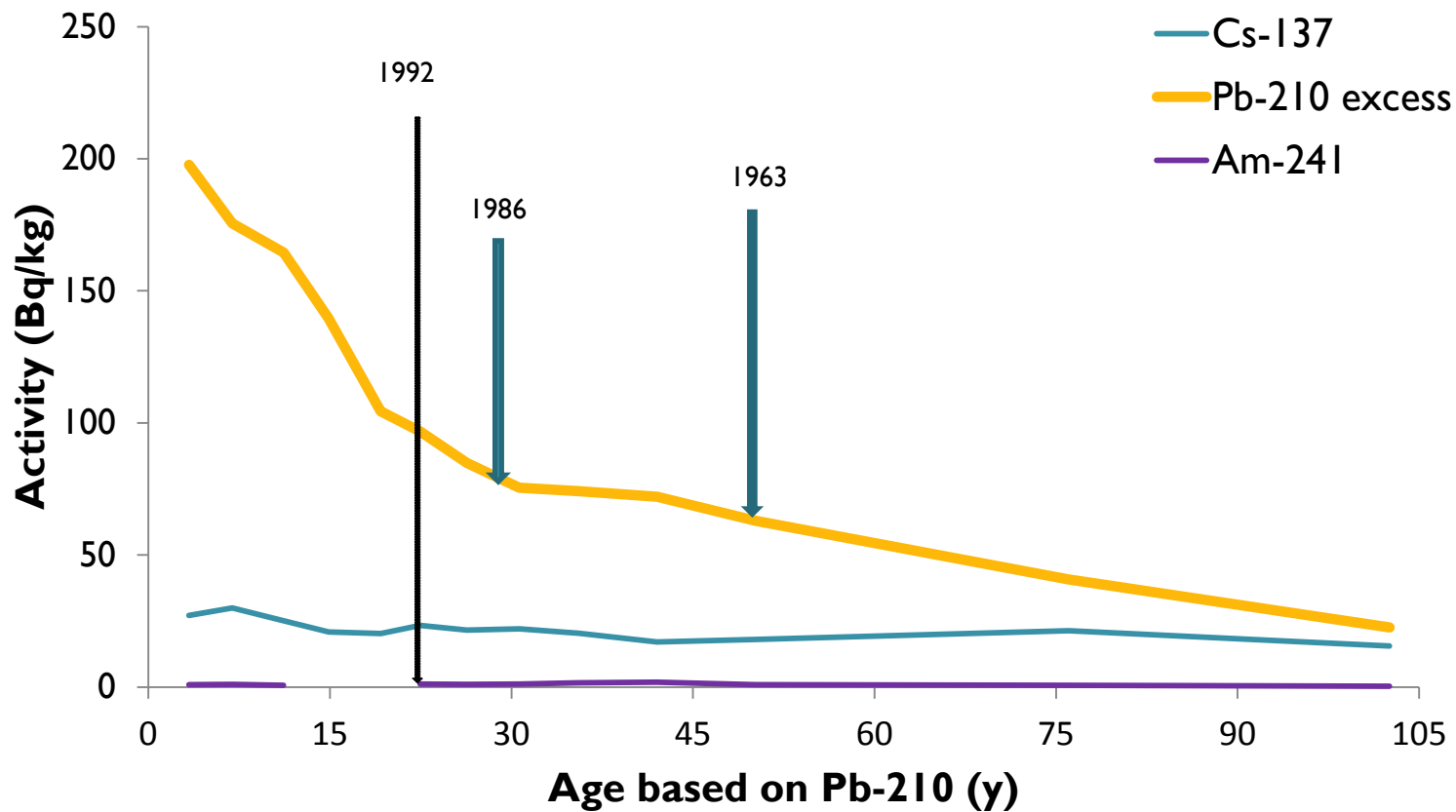
9 pav. ^{210}Pb aktyvumų pasiskirstymas Samanių pelkės durpių profilyje pagal gylį.

REZULTATAI

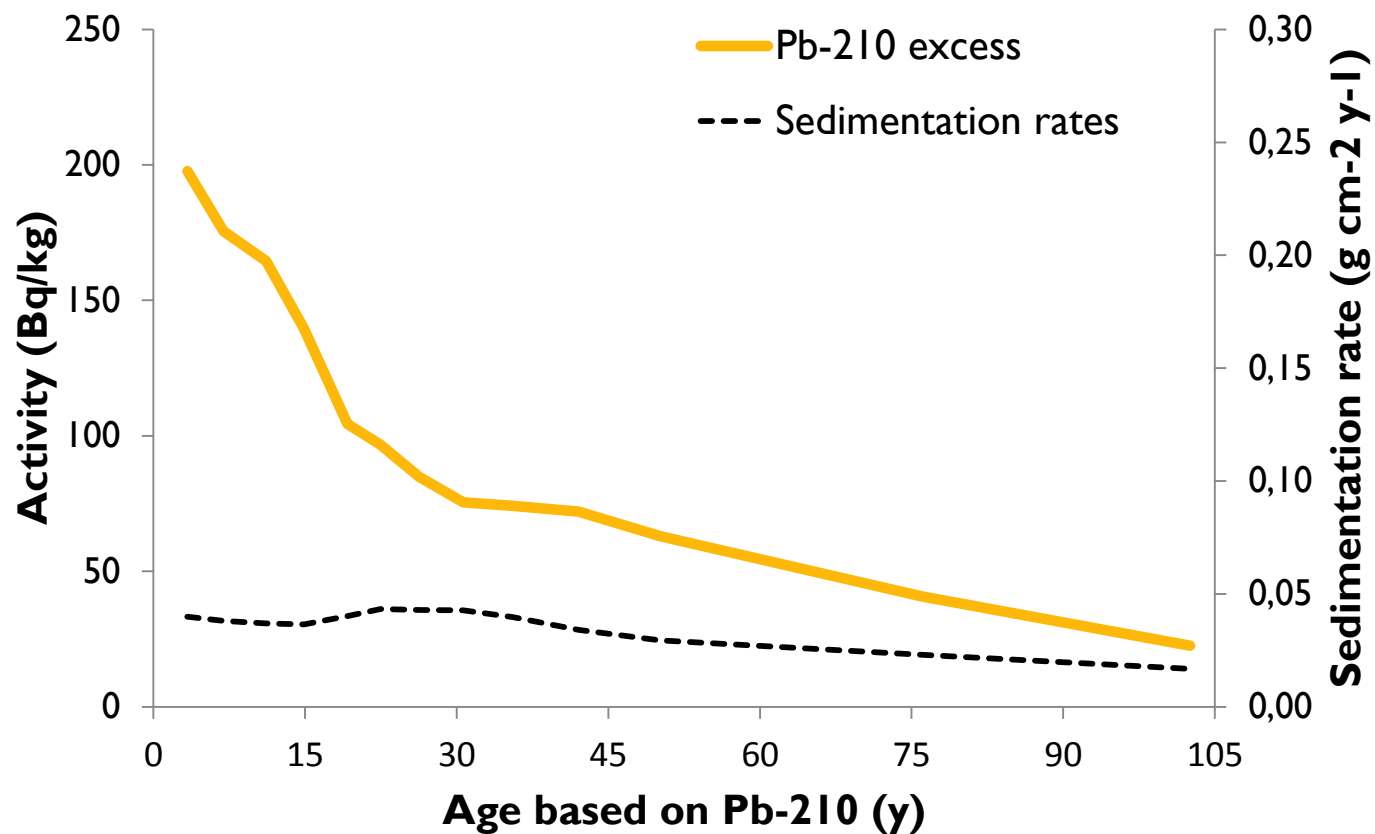
10 pav. ^{241}Am , ^{137}Cs ir ^{210}Pb (excess) aktyvumų pasiskirstymas Samanių pelkės durpių profilyje pagal gylį.

REZULTATAI

11 pav. Samanių pelkės durpių profilio chronologija pagal CRS modelį (^{210}Pb excess) ir chronomarkerius ^{137}Cs ir ^{241}Am .

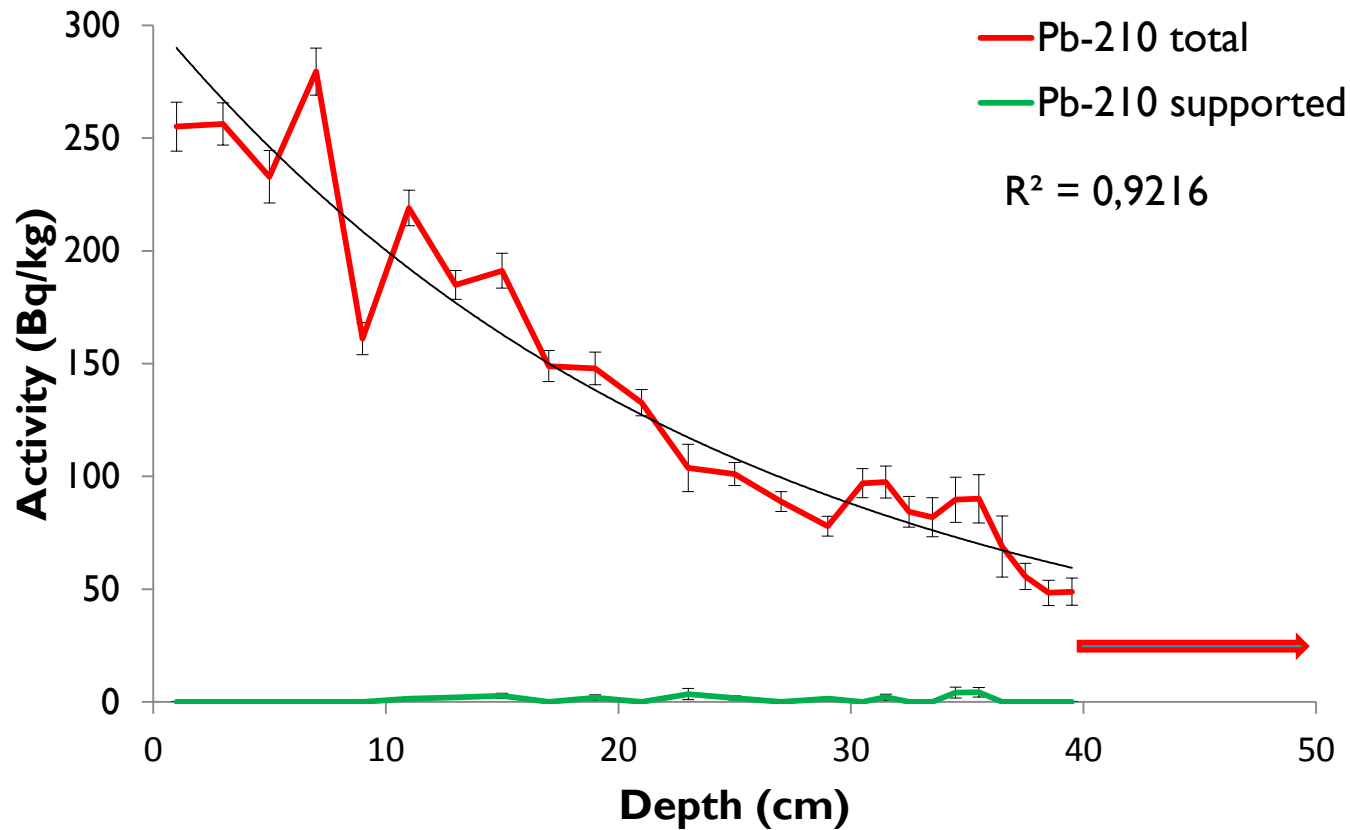
REZULTATAI

12 pav. Durpių kaupimosi greitis Samanių pelkės durpių profilyje pagal CRS modelį (^{210}Pb excess).

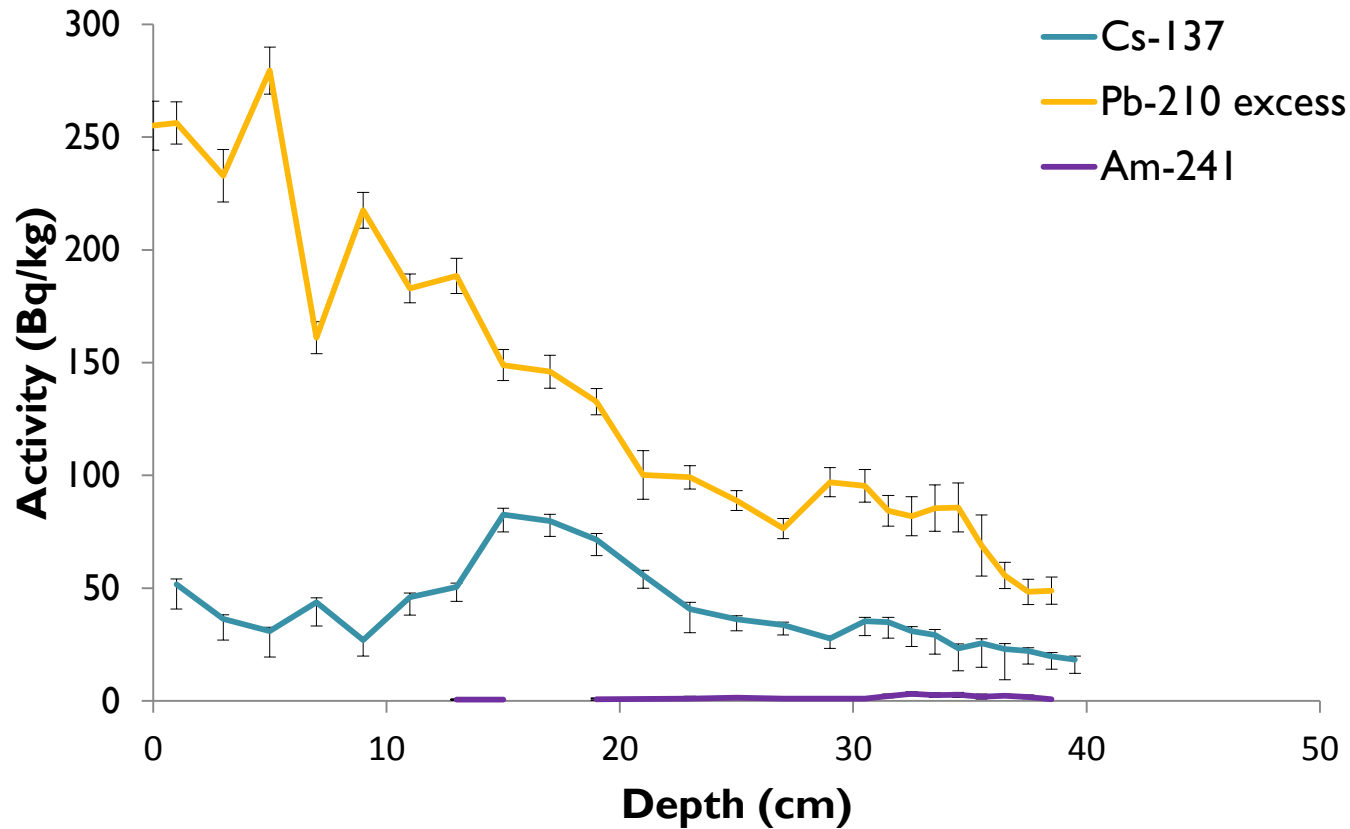

REZULTATAI

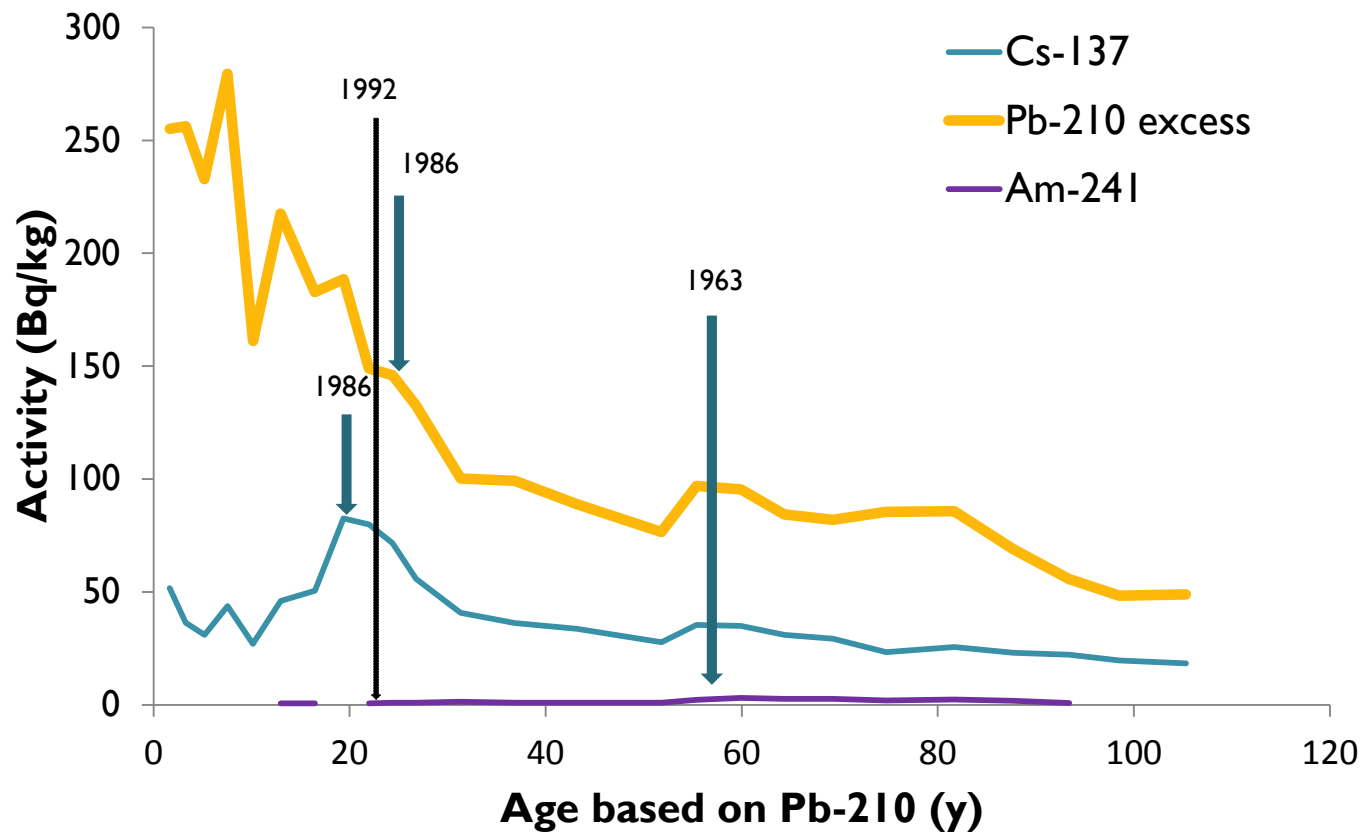
13 pav. ^{210}Pb aktyvumų pasiskirstymas Čepelių pelkės durpių profilyje pagal gylį.

REZULTATAI

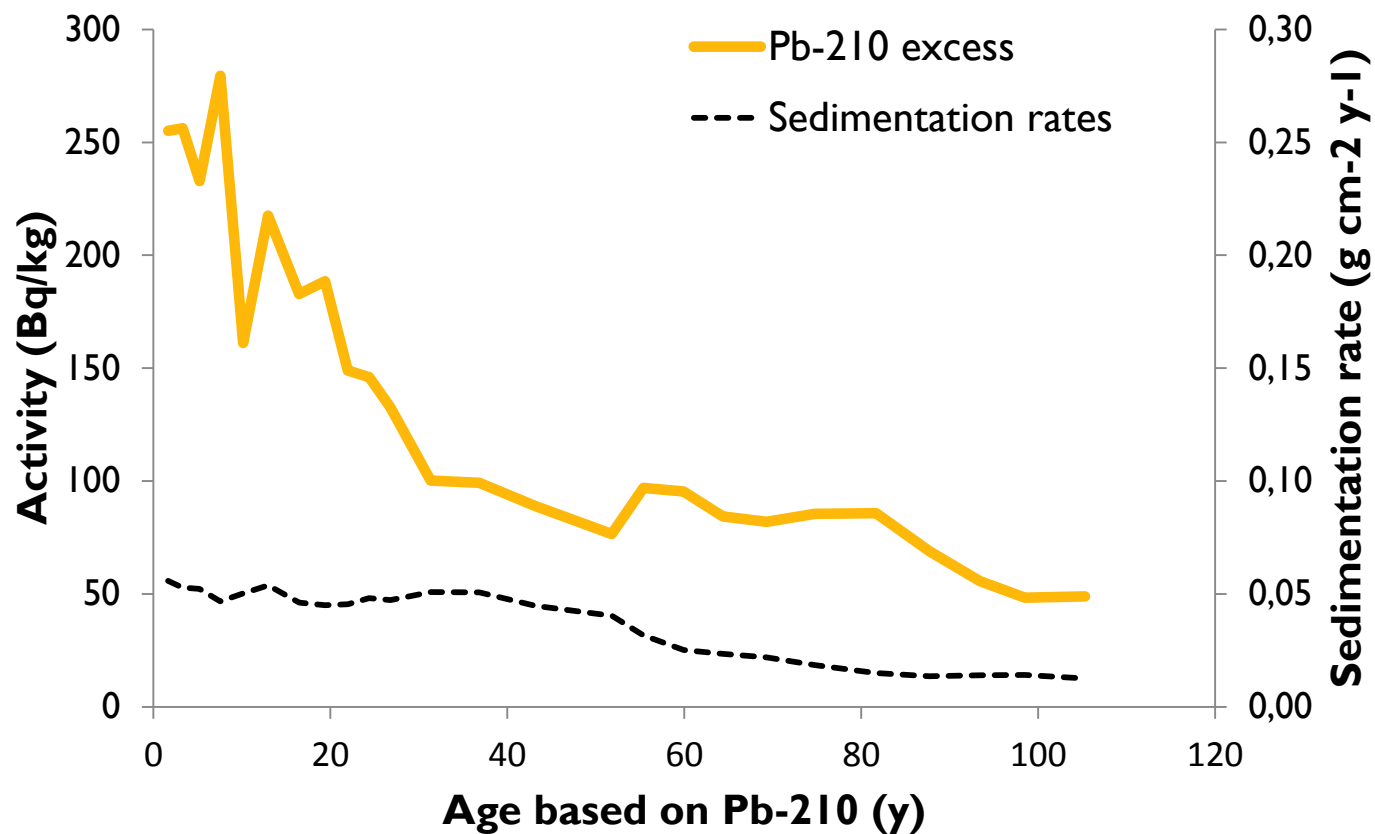
14 pav. ^{241}Am , ^{137}Cs ir ^{210}Pb (excess) aktyvumų pasiskirstymas Čepkelių pelekės durpių profilyje pagal gylį.

REZULTATAI

15 pav. Čepkelių pelkės durpių profilio chronologija pagal CRS modelį (^{210}Pb excess) ir chronomarkerius ^{137}Cs ir ^{241}Am .

REZULTATAI

16 pav. Durpių kaupimosi greitis Čepkelių pelkės durpių profilyje pagal CRS modelį (²¹⁰Pb excess).

IŠVADOS

1. GAMA SPEKTROMETRIJA YRA TINKAMAS MATAVIMO METODAS **Pb-210** BEI **Cs-137** IR **Am-241** AKTYVUMŲ NUSTATYMOUI.
2. **Am-241** CHRONOMARKERIS VISŲ OBJEKTŲ DURPIŲ PROFILIUOSE PATVIRTINA CHRONOLOGINES DATAS APSKAIČIUOTAS NAUDOJANT **CRS** SKAIČIAVIMO MODELĮ.
3. **Cs-137** CHRONOMARKERIO IR **CRS** DATAVIMO PAGAL **Pb-210** CHRONOLOGIJA SUTAPO ARBA IŠ DALIES SUTAPO ŽUDIŠKIŲ IR ČEPKELIŲ PELKIŲ DURPIŲ PROFILIUOSE. TUO TARPU SAMANIŲ PELKĖS DURPIŲ PROFILYJE **Cs-137** AKTYVUMO PIKŲ NENUSTATYTA, TODĖL **Cs-137**, KAIP CHRONOMARKERIS, ŠIAME PROFILYJE NEGALI PATVIRTINTI AR PANEIGTI CHRONOLOGINIŲ SEKŲ APSKAIČIUOTŲ NAUDOJANT **CRS** MODELĮ.
4. REMIANTIS **CRS** MODELIO DUOMENIMIS, NUSTATYTAS DURPIŲ KAUPIMOSI GREITIS ŽUDIŠKIŲ IR SAMANIŲ PELKIŲ DURPIŲ PROFILIUOSE SĄLYGINAI TOLYGUS (KINTA PAKLAIDŲ RIBOSE). ČEPKELIŲ PELKĖS DURPIŲ PROFILYJE NUSTATYTAS NEŽYMIŠKAS DURPIŲ KAUPIMOSI GREIČIO PADIDĖJIMAS PER PASKUTINIUS 50 METŲ.

DĚKOJU UŽ DĚMESÍ !